

EOC
EUROASIAN
ONLINE
CONFERENCES

SPAIN CONFERENCE

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON
SUPPORT OF MODERN SCIENCE AND
INNOVATION**

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

doi digital object
identifier

eoconf.com - from 2024

INTERNATIONAL CONFERENCE ON SUPPORT OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION: a collection scientific works of the International scientific conference – Madrid, Spain, 2026, Issue 2.

Languages of publication: Uzbek, English, Russian, German, Italian, Spanish,

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference «**INTERNATIONAL CONFERENCE ON SUPPORT OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION**». Which took place in Spain, 2026.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

UDK: 616-089:616-08

**MURAKKAB XIRURGIK ARALASHUVDAN SO'NG BEMORLARNI
PARVARISH QILISH: ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA
STRATEGIYALAR****Sodiqov Rustamjon**

Chortoq Abu Ali Ibn Sino nomidagi Jamoat Salomatlik Texnikumi o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada murakkab va keng ko'lamli xirurgik operatsiyalardan keyingi davrda bemorlarni parvarish qilishning asosiy bosqichlari va usullari yoritilgan. Operatsiyadan keyingi asoratlarning oldini olish, hayotiy ko'rsatkichlarni monitoring qilish, og'riqni boshqarish hamda bemorni erta reabilitatsiya qilish masalalari tahlil qilinadi. Shuningdek, hamshiralik parvarishi va multidistsiplinar yondashuvning bemorning tezroq sog'ayishidagi o'rni ko'rsatib o'tilgan.

Kalit so'zlar: operatsiyadan keyingi davr, xirurgik parvarish, reabilitatsiya, asoratlarning profilaktikasi, monitoring, hamshiralik ishi, og'riqsizlantirish

Abstract: This article discusses modern approaches to patient care after complex surgical interventions. Key aspects such as postoperative monitoring, pain management, prevention of complications, and early rehabilitation strategies are analyzed. The importance of a multidisciplinary approach and nursing care in accelerating patient recovery is substantiated.

Key words : Postoperative period, surgical care, postoperative nursing, rehabilitation, complication prevention, patient monitoring, pain management, multidisciplinary approach.

KIRISH: Murakkab xirurgik aralashuvlar zamonaviy tibbiyotning ajralmas qismi bo'lib, yurak-qon tomir, onkologik, abdominal va boshqa tizimlarga oid og'ir patologiyalarni davolashda keng qo'llaniladi. Biroq operatsiyaning muvaffaqiyati faqat jarrohlik amaliyoti bilan cheklanib qolmaydi. Operatsiyadan keyingi to'g'ri tashkil etilgan parvarish jarayoni bemorning hayotini saqlab qolish, asoratlarning oldini olish va funksional tiklanishni tezlashtirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

So'nggi yillarda operatsiyadan keyingi parvarishda zamonaviy monitoring usullari, og'riqni samarali boshqarish protokollari va erta reabilitatsiya dasturlari keng joriy etilmoqda. Bu esa statsionar davolanish muddatini qisqartirish va bemorlarning hayot sifatini yaxshilash imkonini bermiqda.

ASOSIY QISM: 1. Operatsiyadan keyingi erta davrni boshqarish . Murakkab operatsiyalardan so'ng bemorlar ko'pincha reanimatsiya va intensiv terapiya bo'limiga joylashtiriladi. Bu bosqichda quyidagilar muhim ahamiyatga ega:

Nafas olish va yurak-qon tomir faoliyatini nazorat qilish

Arterial bosim, yurak urish tezligi, nafas soni va tana haroratini muntazam monitoring qilish

Siydik ajralishi va suyuqlik balansini baholash

Qon ketish belgilari va gemodinamik barqarorlikni kuzatish

Monitoring tizimlari yordamida hayotiy ko'rsatkichlarning o'zgarishi erta aniqlanadi va zarur choralar ko'riladi.

2. Og'riqni boshqarish

Operatsiyadan keyingi og'riqni samarali nazorat qilish bemorning umumiy ahvolini yaxshilaydi, nafas mashqlarini bajarish va erta harakatlanishni osonlashtiradi. Og'riqni boshqarishda:

Ko'p komponentli analgeziya (multimodal yondashuv)

Epidural yoki intravenoz og'riqsizlantirish

Og'riq intensivligini baholash shkalalaridan foydalanish

Og'riqni yetarli darajada bartaraf etmaslik pnevmoniya, tromboz va boshqa asoratlarning xavfini oshirishi mumkin.

Asoratlarning profilaktikasi. Murakkab jarrohlikdan keyin quyidagi asoratlarning kuzatilishi mumkin:

Tromboembolik holatlar

Nafas yo'llari infeksiyalari

Operatsion yara infeksiyasi

Ichak parezi

Profilaktika choralari erta mobilizatsiya, nafas mashqlari, antikoagulyant terapiya va aseptika qoidalariga qat'iy rioya qilish kiradi.

Erta reabilitatsiya va mobilizatsiya. Zamonaviy konsepsiyalardan biri — tezlashtirilgan tiklanish dasturi (Enhanced Recovery After Surgery – ERAS) hisoblanadi. Ushbu yondashuv bemorni imkon qadar erta harakatlantirish, ovqatlanishni tiklash va mustaqil faoliyatga qaytarishga qaratilgan.

Erta mobilizatsiya:

O'pkada dimlanishning oldini oladi

Qon aylanishini yaxshilaydi

Mushak atrofiyasini kamaytiradi

Psixologik holatni barqarorlashtiradi

Hamshiralik parvarishi va multidistsiplinar yondashuv. Hamshira operatsiyadan keyingi davrda asosiy kuzatuvchi va parvarishlovchi shaxs hisoblanadi. U: Hayotiy ko'rsatkichlarni monitoring qiladi. Dori vositalarini o'z vaqtida qo'llaydi. Yara parvarishini amalga oshiradi. Bemor va uning yaqinlariga tushuntirish ishlarini olib boradi. Multidistsiplinar jamoa (jarroh, anesteziolog, hamshira, fizioterapevt, dietolog va psixolog) hamkorligi kompleks yondashuvni ta'minlaydi. Bu esa bemorning tezroq tiklanishiga va asoratlarning xavfini kamayishiga xizmat qiladi.

Gemodinamik barqarorlik va infuzion terapiya. Murakkab jarrohlik amaliyotlaridan so'ng bemorlarda gemodinamik o'zgarishlar kuzatilishi mumkin. Shuning uchun arterial bosim, yurak urish tezligi, markaziy venoz bosim va kislorod saturatsiyasi doimiy nazorat qilinadi. Infuzion terapiya quyidagi maqsadlarda olib boriladi: Qon aylanish hajmini tiklash. Elektrolit muvozanatini saqlash. Metabolik asidoz yoki alkalozni tuzatish. Intoksikatsiyani kamaytirish.

Suyuqlik balansini to'g'ri baholash (kirgan va chiqqan suyuqlik nisbati) buyrak faoliyatini saqlashda muhim ahamiyatga ega.

Nafas tizimini qo'llab-quvvatlash. Operatsiyadan keyingi davrda ayniqsa ko'krak qafasi va qorin bo'shlig'i jarrohligidan so'ng nafas yetishmovchiligi xavfi yuqori bo'ladi. Profilaktik choralar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Nafas mashqlari (spirometriya)

Kislorod terapiyasi

Zarurat bo'lsa, sun'iy nafas oldirish (IVL)

Bemorni yarim o'tirgan holatda joylashtirish

Bu chora-tadbirlar atelettaz va pnevmoniya rivojlanishining oldini oladi.

Ovqatlantirish va metabolik qo'llab-quvvatlash. Zamonaviy yondashuvlarga ko'ra, imkon qadar erta enteral ovqatlantirish tavsiya etiladi. Bu ichak peristaltikasini tiklaydi va infeksiyon asoratlarni xavfini kamaytiradi.

Agar bemor mustaqil ovqatlana olmasa:

Enteral zond orqali oziqlantirish

Zarurat tug'ilganda parenteral oziqlantirish

Oqsil va energiya yetishmovchiligining oldini olish yara bitishini tezlashtiradi.

Operatsion yara parvarishi. Yara holatini muntazam baholash (rang, shish, ajralma, og'riq) infeksiya belgilarini erta aniqlash imkonini beradi.

Yara parvarishida:

Aseptika va antiseptika qoidalariga qat'iy rioya qilish

Bog'lov materiallarini o'z vaqtida almashtirish

Drenaj tizimini nazorat qilish

Infeksiya rivojlanishining oldini olish operatsiya natijasining muvaffaqiyatini ta'minlaydi.

10. Psixologik qo'llab-quvvatlash

Murakkab operatsiyalardan so'ng bemorlarda qo'rquv, xavotir, tushkunlik holatlari kuzatilishi mumkin. Psixologik yordam:

Bemor bilan doimiy muloqot

Davolash jarayonini tushuntirish

Oila a'zolarini jalb qilish

Zarurat bo'lsa, psixolog konsultatsiyasi

Ijobiy ruhiy muhit tiklanish jarayonini tezlashtiradi.

11. Individual parvarish rejasini tuzish

Har bir bemorning yoshi, asosiy kasalligi, hamroh patologiyalari va operatsiya turi inobatga olinib individual parvarish rejasini ishlab chiqiladi.

Individual yondashuv: Asoratlarni xavfini kamaytiradi. Davolash samaradorligini oshiradi. Bemorning hayot sifatini yaxshilaydi

XULOSA: Murakkab xirurgik aralashuvlardan keyingi parvarish jarayoni tizimli, uzluksiz va ilmiy asoslangan yondashuvni talab etadi. Hayotiy ko'rsatkichlarni doimiy monitoring qilish, og'riqni samarali boshqarish, asoratlarning oldini olish hamda erta reabilitatsiya choralari qo'llash bemorning sog'ayish jarayonini sezilarli darajada tezlashtiradi. Hamshiralik parvarishi va

multidistsiplinar jamoaning uyg'un faoliyati operatsiyadan keyingi davr muvaffaqiyatining asosiy omillaridan biridir. Zamonaviy strategiyalarni amaliyotga joriy etish sog'liqni saqlash tizimida davolash samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

7. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. Jarrohlik bemorlarini olib borish bo'yicha milliy klinik protokollar. – Toshkent, 2022.
8. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. Operatsiyadan keyingi asoratlar profilaktikasi bo'yicha uslubiy qo'llanma. – Toshkent, 2021.
9. Tursunov Sh.A., Karimov B.B. Umumiy xirurgiya (darslik). – Toshkent: Ibn Sino nomidagi nashriyot, 2020.
10. Rasulova D.N., Ismoilov A.X. Hamshiralik ishi asoslari (o'quv qo'llanma). – Toshkent, 2019.
11. Axmedov R.A. Operatsiyadan keyingi davrda bemorlarni parvarish qilish. – Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, 2018.
12. Yuldasheva M.K. Tibbiy rehabilitatsiya asoslari. – Toshkent, 2021.
13. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. Statsionar sharoitda bemorlarni parvarish qilish standartlari. – Toshkent, 2023.

